

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ, КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА : ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Шупта Ірина Миколаївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування

Полтавської державної аграрної академії

Традиційно прийнято вважати, що економічне благополуччя та могутність країни визначається наявністю в ній природних ресурсів, сприятливого географічного розташування на світових торгових шляхах і розвиненої оброблювальної промисловості. Однак, як не дивно та незвично це звучить, на сьогодні найбільш перспективним є розвиток креативної індустрії, в якій творча особистість (насамперед в області мистецтва) є генератором соціокультурних ідей і продуктів, котрі мають значну економічну цінність. Саме креативні процеси середини ХХ століття надали серйозного впливу на створення нової, креативної економіки та основного її компонента – креативних (інноваційних) індустрій. Як свідчить практика розвинених постіндустріальних країн, джерелом розвиненості й стабільності в суспільстві в процесі переходу до «економіки творчості» чи «креативної економіки є творча активність населення, котра здатна створювати принципово нові продукти. На сьогодні лідером в креативній економіці по праву визнана Велика Британія, котра розробила та продовжує розробку правової бази, стратегічні та політичні документи розвитку національної економіки через економічну, культурну та соціальну взаємодію.

В Україні тема «креативних міст» і творчих індустрій є допоки що новою. За даними інтернет-порталу «Ліга» в сферах креативної економіки України задіяно приблизно 470 тисяч працівників. Вітчизняна креативна економіка генерує 105 млрд грн (4,4% ВВП) за один рік, що є не зовсім втішним фактом. Адже, для прикладу креативна економіка Великобританії генерує 8 млн фунтів за одну годину [6]. До ринків , що відносяться до креативної економіки увійшли ІТ; архітектура, дизайн та мода; видавництво, мистецтво та фото; медіа і продакшен; фестивалі та музика; ремесла/хендмейд. Згідно рейтингу Глобального індексу креативності, визначеного в рамках дослідження «Глобальний рейтинг креативності» та проведеного в 2015 р. інститутом Martin Prosperity (Martin Prosperity Institute), Україна посідає 43 місце з 139 .

Таблиця 1

Рейтинги обраних країн з глобальним індексом креативності, 2015 р. [5, 8]

Країни	Ключові показники економічного розвитку			Глобальний індекс креативності
	Технології	Таланти	Толерантність	
1. Австралія	7	1	4	0,970
2. США	4	3	11	0,950
3. Нова Зеландія	7	8	3	0,949
4. Канада	13	14	1	0,920
5. Данія	10	6	13	0,917
6. Фінляндія	5	3	20	0,917
7. Швеція	11	8	10	0,915
8. Ісландія	26	2	2	0,913
9. Сінгапур	7	5	23	0,896
10. Нідерланди	20	11	6	0,889
....				
20. Австрія	12	26	32	0,788
...				
40. Латвія	54	22	77	0,563
....				
44. Еквадор	43	90	25	0,532
45. Україна	43	24	105	0,518

Про це на сьогодні зростає інтерес до креативних індустрій, що зумовлено перш за все посиленням євроінтеграційних процесів та тим фактом, що наша держава приєдналася до програми «Креативна Європа».

Слід зазначити, що поняття «культурні індустрії» та «творчі індустрії» не є тотожними. Вперше поняття «культурні індустрії» (cultural industries) було введено в науковий обіг у Великобританії Радою Великого Лондону (Great London Council). Термін включив: «а) ті види культурної діяльності, які не вимагають громадського фінансування, є комерційними і сприяють підвищенню добробуту населення; б) всі види культурної діяльності (комерційні та некомерційні), тобто такі, які спрямовані на випуск культурної продукції та надання послуг і, відповідно, пов'язані з масовим споживанням» [3]. Наприкінці ж 80-х рр. минулого століття на зміну «культурним» приходять «творчі (креативні) індустрії», ключовим моментом у визначенні яких є технологічне відтворення. Так, у листопаді 1998 р. у документі з картування творчих індустрій Департаментом культури, медіа і спорту Уряду Великобританії вперше було сформульовано поняття «творчі індустрії» (creative industries): «Творчі індустрії – це діяльність, в основі якої покладені індивідуальне творче начало, навичка чи талант, і які несуть в собі потенціал створення доданої вартості та робочих місць шляхом виробництва та експлуатації інтелектуальної вартості» [3].

Креативні чи творчі індустрії (creative industries) на сьогодні є провідним сектором сучасної економіки. Творчі індустрії створюють бізнес-навички й культурні практики, засновані на творчій, інтелектуальній складовій. Нині світовий товарообіг креативної продукції та послуг за останні десять років більше ніж подвоївся, й досяг рекордної суми в 624 млрд. доларів США. Поряд з економічними вигодами креативна економіка створює також і нематеріальні цінності, які відіграють чималу роль у забезпеченні сталого розвитку, орієнтованого на людину [4].

Зупинимося на конкретних прикладах ролі креативних індустрій в розбудові міст. Так, індустріальні центри у Великобританії є яскравими підтвердженнями успішності державної культурної політики на шляху покращення економічної та соціальної ситуації в англійських містах. Варто зазначити, що креативна індустрія може сприяти економічній реінтеграції. Так, наприклад місто Ліверпуль надає допомогу більш ніж 200 творчим організаціям, починаючи від Ліверпульського філармонічного оркестру і театру Everyman («Театру для всіх») та закінчуючи малими творчими підприємствами місцевого рівня.

Наприкінці 2000 року уряд Китаю на з'їзді Комуністичної партії включив розвиток творчих індустрій до переліку рекомендацій до п'ятирічного плану розвитку країни [2, с. 116]. Проте в КНР метою розвитку творчих індустрій є не збільшення кількості робочих місць чи «відновлення» міст, а створення інновацій. Основний акцент в розв'язку творчих індустрій робиться на програмне забезпечення, мультимедіа, 3D-технології, рекламу та інші види інтелектуальних продуктів. XXI століття повинно стати епохою креативних, розумних міст і «міст знань», про що пишуть П. Сальмон і Н. Стівенс з університету Саншайн-Кост на сайті Давоського форуму. Саме такі міста фокусують свою увагу на використанні людських ресурсів, соціальному капіталі, освіті, інноваціях, комунікаціях й цифрових технологіях [1].

Проблеми креативної економіки, креативних індустрій в Україні є актуальними на даному етапі розвитку нашої країни. Так, 24 вересня 2017 року на відкритій сесії Програми ЄС і Східного партнерства «Культура і креативність», що пройшла в Києві обговорювалися питання напрацювання свіжих ідей і напрямів стимулювання розвитку культурних і креативних індустрій в Україні. У даному заході прийняли участь спеціалісти культурних і креативних індустрій України та інших країн, а також представники громадянського суспільства, державні чиновники та інші зацікавлені особи.

Серед ключових проблем, які були визначені на даному заході: відсутність інформації про культурні та креативні індустрії на рівні всього регіону (країн Східного партнерства), застаріле сприйняття, розуміння культури та її значення в сучасному світі,

залучення зарубіжних фахівців до розробки культурної політики в Україні, способи фінансування культури, очікування суспільства, важливість і потенціал цифрових технологій в сфері культури, роль та значення консолідації спільних зусиль.

Основні пріоритети для розвитку креативних індустрій в Україні вбачаємо в : наданні додаткових можливостей для поєднання паралельних культурних процесів, створенні ефективної моделі культурного виробництва, забезпеченні свободи творчості, стимулюванні інноваційного та освітнього потенціалу культури, забезпеченні необхідними креативними кадрами, посиленні ролі культури в суспільстві, стимулюванні та підтримці міжнародного співробітництва. Підтримуючи думки американського економіста, доктора філософії Р.Флориди, вважаємо що оцінити рівень креативності економіки можна, скориставшись його концепцією трьох «Т» : технологій, таланту і толерантності, котрі є рушійними силами креативного століття [7, с. 35].

Таким чином, формування креативної економіки є складним багатоплановим і тривалим процесом, який зачіпає інтереси великої кількості регіонів, підприємств та організацій, а також спеціалістів і робітників, які працюють в ній. Раніше в традиційному суспільстві джерелом багатства виступало переважно сільське господарство, в індустріальному – промислове виробництво, в постіндустріальному – це виробництво інтелектуального продукту. Для виробництва останнього, в першу чергу, необхідне інноваційне середовище, тобто поєднання внутрішнього середовища та зовнішніх умов, котрі виступають основним критерієм здійснення ефективної інноваційної діяльності. Такого роду поєднання внутрішнього та зовнішнього в межах однієї території є головною умовою при втіленні концепції «креативного міста» – простору для творчої реалізації мешканців, кінцевою метою якого є створення інноваційного середовища.

Список використаних джерел

1. Будущее в городах : по данным газеты «Ведомости» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.vedomosti.ru/partner/articles/2017/05/24/691328-buduschee-gorodah>.
2. Зеленцова Е. Творческие индустрии. Теории и практики [Текст] : Учеб. пособ. / Е. Зеленцова, Н. Гладких. – М. : Классика-XXI, 2010. – 240 с.
3. Зотова Л. Р. Креативный город : творческие индустрии и развитие город [Электронный ресурс]. – Режим доступа
4. Креативная экономика - двигатель и катализатор устойчивого развития : по данным центра новостей ООН [Электронный ресурс]. – <http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=20605#.Wf7VyrVLdWE>.
5. Лук'яненко Д. Г. Феномен креативізації глобальної економіки і менеджменту / Д. Г. Лук'яненко, Т. О. Галахова // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 12-21.
6. Полмиллиона креативных украинцев зарабатывают 105 млрд грн в год : За даними інтернет – порталу ЛІГА. net [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biz.liga.net/all/it/novosti/3645203-polmilliona-kreativnykh-ukraintsev-zarabatyvayut-105-mlrd-grn-v-god.htm>.
7. Флорида Р. Креативный класс : люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – Пер. с англ. – М. : Издательский дом «Классика XXI», 2007. – 421 с.
8. The Global Competitiveness Report 2014-2015 // World Economic Forum, 2014. – 549 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.